

"НИЕ СМЕ МАЈ ИЗМЕСТИМЕ"

"Ако власта и министерствата се однесуваат како и досега, тогаш СОНК воопшто нема да има дилеми и нема да размислува, повторно ќе влеземе во генерален штрајк", потенцира Дојчин Цветановски.

Пишува:
Жаклина МИТЕВСКА

Собранието на РМ ги усвои измените на Законот за основно образование, според кој наставата ќе трае девет години наместо досегашните осум, и тоа со подготвителна настава, четири години одделенска настава и четири години предметна настава. Деветолетката ќе почне да се применува од идната учебна година, а тоа дефинитивно значи дека сегашната генерација првоодделенци е последната која се школува во рамките на осумгодишниот систем на образование. Во овој Закон е предвидено училиштата да бидат основани од општината, а средствата за нивно финансирање таа ќе ги добива по пат на блок-дотации и наменски дотации во согласност со новиот Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа, во зависност од бројот на учениците во секоја образовна институција. Директорот кој ќе биде обврзан да положи и директорски испит ќе го избира

градоначалникот по предлог на училишниот одбор.

Ставот на претседателот на Синдикатот на образованието, науката и културата, Дојчин Цветановски, за усвоените измени е дека станува збор за дел од реформите на образованието, кои произлегуваат од имплементирањето на законодавството во делот на образованието согласно законите од земјите-членки на ЕУ. Цветановски потенцира дека СОНК секогаш бил на мислење дека е повеќе од неопходно да се вршат реформи во образованието. Но, такви реформи кои образовниот систем ќе го одведат напред, приближно до системот на образование во земјите од ЕУ, при што секогаш и ги поддржувале.

"Меѓутоа - додава Цветановски - секогаш бараме тоа да се прави низ поширока расправа, односно да бидат вклучени сите субјекти во државата, кои се засегнати од реформите и воопшто од состојбите во образованието, а не тоа да се прави само во некакви тесни кругови. Мојам да изразам одредено задоволство од тоа дека барем во последно време Синдикатот, како еден од битните субјекти во овој дел, е клучен во моделирањето на реформите.

"ВРЕМЕТО ЌЕ ПОКАЖЕ КОЛКУ ОПШТИНИТЕ ЌЕ БИДАТ ВО СОСТОЈБА ДА ОСНОВААТ УЧИЛИШТА", ДОЈЧИН ЦВЕТАНОВСКИ

За конкретните измени на Законот можам да кажам дека СОНК стои зад нив".

ФИНАНСИРАЊЕ

Во однос на прашањето дали општините ќе бидат во состојба да основаат училишта и ефикасно да функционираат кога финансирањето ќе се прави според бројот на учениците, за што најмногу забелешки имаше опозиционата ВМРО-ДПМНЕ, односно нејзината пратеничка Силвана Бонева - "половина училишта ќе бидат затворени затоа што натаметот во повеќе општини е низок", господинот Цветановски вели: "Времето ќе

покаже колку општините ќе бидат во состојба да основаат училишта, дали тоа ќе се прави во интерес на конкретната единица на локална самоуправа и дали ќе има евентуални злоупотреби. Немаме искуство за однапред да даваме оценки, да осудуваме или да поздравуваме. Предлогот за директор, кој ќе го даде училишниот одбор, како орган на управување, градоначалникот ќе има право да го одбие само еднаш, доколку од било кои причини мисли дека тој не е соодветно кадровско решение. Но, ако одборот го повтори истиот предлог, градоначалникот ќе мора да го прифати. Во секој случај,

СТОРИ ДА ГИ РАБОТИТЕ"

според мене, тоа е подобро решение од сегашново, каде што министерот директно го именува и го разрешува директорот, затоа што на тој начин образованието е преисполитизирано".

Со децентрализацијата многу училишта ќе ги сменат имињата, тоа значи дека постои опасност да се појави проблем како оној со училиштето во Шемшево, односно непосетување на наставата, што е предизвикано од етнички принцип. "Можеби - додава Цветановски - тука е избрзано решението, зашто е оставено за тоа исклучително да одлучува локалната самоуправа и можно е да дојде до злоупотреба и тензии".

Претседателот на СОНК вели дека постои светски ден на образованието - 5 октомври, кој ние и натаму ќе го одбележуваме, но мора да постои и ден на просветата на ниво на државава, кој ќе нè обединува.

"Не мислам - потенцира Цветановски - дека секоја единица на локална самоуправа треба да има посебен ден, можеби некоја има основа за тоа. Ако некој од просветителите во минатото оставил посебен белег и за единицата на локална самоуправа и за целата држава, тогаш ова прашање не е спорно, но мислам дека ќе биде лошо ако тоа го правиме по секоја цена".

Во образовниот систем ни се случува хаос, секој наставник, наводно според согледувањето на училиштето, го одредува учебникот

по кој ќе се работи. Родителите реагираат на тоа бидејќи нема многу измени во учебниците за тие да мораат секоја година да купуваат нови речиси за сите предмети. Ваквите состојби во учебникарството ги претвораат училиштата во книжарници.

"Тоа е една од лошите страни на реформите, кои веројатно како идеја не биле така замислени. Но, ние сме мајстори, кога тоа најмалку ни треба, да ги изместиме работите. На пример, во Холандија не постои една единствена програма по која училиштата ја изведуваат наставата. Таму, на крајот од годината, се дава оценка преку тестови кои ги изработува Министерството

без да се знаат прашањата кои ќе бидат поставени, односно Министерството не го интересира по која програма работело училиштето. Нив ги интересира дали учениците сте ги научиле за односната содржина, и врз основа на тоа се определува ранг-листа на успехот на училиштата. Таа е многу објективна, така што врз основа на неа родителите се определуваат каде ќе ги запишат своите деца. Децата ги носат во училиштата кои се најдобри по успех и таму постои натпревар меѓу наставниците за да се дојде до повисоко знаење во делот на наставата. Во таков случај нема да ви нудат било каков учебник затоа што е на пример на авторот или на некој негов пријател, зашто тоа ќе му се врати како бумеранг.

Веројатно, поаѓајќи од тоа ние сакавме да постапиме на ваков начин, но тоа се изроди во лоша работа и сега не се гледа успехот на учениците, дали тие ќе добијат повеќе знаење преку конкретниот учебник, туку, за жал, во прашање е, пред сè, профитот. Поради тоа, оправдани се и реакциите на родителите. Сигурно треба да има конкуренција во учебникарството, но не да се сугерира по кој учебник да се учи, туку да постои право на избор", коментира Цветановски.

Поради нискиот наталитет, односно недоволниот број ученици, постои опасност во догледен период да бидат затворени многу основни и средни училишта. Кога станува збор за сре-

дните училишта, според Цветановски, треба да се размислува во насока на тоа колку професиите кои ги нудат училиштата се платени од државата, колку нудат можности за вработување. Во некои училишта децата се запишуваат затоа што во моментот тие имаат висок рејтинг, и тешко дека ќе може нешто со сила да се направи, односно да има некаков распоред за подеднаков број паралелки во училиштата.

"Сепак - потенцира Цветановски - тука ќе мора да се направи селекција, со која ќе се поправат досегашните грешки. Само на 30-40 километри оддалеченост од еден до друг град ние имавме ист вид училишта. Треба да се види колкави се капаците-

тите на државата за одредена дејност, на пример, градежништвото, колку тоа може да се димензионира за да се основаат и толкав број училишта. Не можете да продуцирате кадар за една гранка од стопанството, која во РМ и не е толку значајна, за потоа да ви се врати проблемот со испрофилиран кадар, кој нема шанси да се вработи".

ОТКАЗИ

Состојбите во образованието се далеку од розови. Досега од образовниот сектор се отпуштени околу 430 вработени. Станува збор за лица кои беа вработени како сметководители во основните и во средните училишта, без исклучок, што како работно место е укинато, а меѓу отпуштените се и вработените во училишните кујни.

Првиот човек на СОНК, објаснува дека проблемот е решен и со едните и со другите, затоа што е формирано трговско, односно акционерско друштво на вработените сметководители. Од околу 200 сметководители кои беа вработени во училиштата, 160 се вклучени во Друштвото. Тоа е регистрирано во надлежниот суд, но временски малку е одложено почнувањето со работа, бидејќи временската законска динамика треба да се изоди. Тендерот е распишан и е објавен во 'Службен весник', а најдоцна за еден месец би требало постапката околу сметководителите да заврши и тие со своето Друштво легитимно да почнат со работа во сите основни и средни училишта. Кога станува збор за кујните, училиштата распишуваат тендери, на кои се пријавени соодветен број заинтересирани угостителски фирми. Со Спогодбата меѓу СОНК и Министерството за образование, на вработените во кујните и на сметководителите им е гарантиран работен однос. За сметководителите тоа е најмалку 5 години,

при што им е гарантирано и финансирањето со по 6.000 денари од секое училиште, кои директно ќе се уплатуваат во трговското Друштво. Опремата од училишните кујни им се отстапува на фирмите кои ќе ги земат и соодветно на тоа тие ќе треба да им го гарантираат работниот однос на вработените во кујните.

ски синдикат, а не само да го носиме името. Нас не нè интересира кој е министер, туку како тој се однесува кон нас како Организација која ги штити правата на вработените и така ќе го градиме односот кон него", вели Цветановски.

За средствата кои Министерството за образование ги предвидува за рекон-

нистерства. По петнаесетдневниот штрајк потпишавме Спогодба за да се дојде до заедничко решение - колективни договори. Веќе сме во некоја завршна фаза. За градинките и за институциите од културата се усогласени текстовите, а сега се на јавна расправа за основно и за средно образование. Како Синдикат сме задоволни од договорениот текст, но дали конечно ќе бидеме задоволни и од штрајкот, дали ќе имаме резултати, ќе зависи од тоа кога ќе ја утврдиме најниската плата за да се применат колективните договори. Ако власта и министерствата се однесуваат како и досега, тогаш Синдикатот воопшто нема да има дилеми и нема да размислуваме, повторно ќе влеземе во генерален штрајк. Веројатно уште порадикално ќе биде нашето однесување, бидејќи тврдам дека повеќе од 20 години, во оваа држава образованието, науката, културата едноставно беа фрлени на маргините. проблемот е во тоа што сè уште не е утврдена најниската плата. Тврдиме дека со вакво однесување кон образованието и културата, ќе си ја упропаستиме иднината на државата. Некој како да не е свесен за таа работа и сега сме стигнати до крајот на една бездна, немаме каде. Сакаме да направиме колективни договори кои ќе бидат применливи и во нив треба да се изрази местото на просветниот работник, за образованието или културата да бидат соодветно вреднувани според можностите на земјава. Не бараме повеќе, но тврдиме дека сегашното вреднување е далеку под можностите на државата. Досега овие дејности се кочеа најмногу, тие се сметаа како најмалку значајни, сега тоа го коригираме, а ако не дојде до тоа сигурно ќе имаме полоши состојби, отколку оние во јануари-февруари годинава, за време на генералниот штрајк", потенцира, Дојчин Цветановски.

Цветановски објаснува дека тие немаат проблем со Сојузот на синдикатите во Македонија во целина, но имаат со одредени структури во ССМ.

"Наша оценка е - додава Цветановски - дека ССМ не функционира и не ги остварува своите надлежности. Но, тоа не значи дека не го сакаме, туку бараме да го работи тоа што треба, а аргументирано тврдиме дека тоа не е така".

Во однос на соработката со ресорниот министер за образование Азис Положани и другите во надлежните институции, Цветановски објаснува дека понекогаш таа соработка е коректна, а некогаш е на линијата топло-ладно.

"Ако не беше така немаше да има 15 дена штрајк. Ние дефинитивно сме одлучиле да бидеме вистин-

струкција на училиштата, а се обезбедени од странски донации, Цветановски вели дека треба да се утврдат критериумите по кои тие ќе се распоредуваат, затоа што сите училишта не се во еднаква состојба. Меѓутоа, никој не може да тврди дека само во еден реон училиштата се во особено тешка состојба во смисла на оштетеност на објектот и на опременост. Треба да се увиди состојбата и врз основа на тие критериуми да се направи приоритет каде ќе треба веднаш да се интервенира со средства.

Претседателот на СОНК, Дојчин Цветановски, го посочи и проблемот со колективните договори.

"Ние штрајкувавме 15 дена за една многу јасна работа, која беше законска и уставна обврска на Владата и на ресорните ми-